

Друзь Б. Г. Творчі вправи з математики для початкових класів.— К.: Рад. школа, 1988.— 144 с.

Одна з причин, що гальмують навчання дітей розв'язувати текстові задачі, — однаманітна методика, до якої вдається більшість класоводів. Її серцевиною є аналіз тексту задачі з метою виявлення в ній математичних залежностей. Прийоми такого аналізу тяжіють над учителями, спричиняють виникнення стереотипів мислення, шаблонний підхід до розв'язування цих завдань.

Досвідчені педагоги прагнуть урізноманітнювати роботу над ними, вдаючись до різних прийомів унаочнення, ілюстрування тощо. Але це зовнішнє розмаїття згодом стає звичним, шаблонним, гальмує розвиток логічного мислення учнів. Очевидно, тут потрібні кардинальні зміни не лише в методиці, а й самому змісті викладання предмета. Необхідна система творчих завдань, які потребують оригінальних прийомів для їх виконання, незалежного мислення.

Відомо, що вивчення математики в початкових класах здійснюється на основі задач та практичних вправ. У переважній більшості це стандартні завдання, аналогічні тим, які з давніх давен змушені виконувати школярі, застосовуючи відомі прийоми чи алгоритми. Однак така робота не сприяє розвитку у них кмітливості, винахідливості, гнучкості мислення, тобто таких якостей інтелектуальної сфери, які характеризують творчу особистість. Для їх формування по-

трібні нестандартні за змістом завдання та прийоми їх розв'язання. Саме у цьому вчителі постійно відчувають дефіцит. Їм конче потрібні додаткові посібники, за допомогою яких можна здійснювати творчий підхід до навчання.

У рецензованому збірнику саме й дібрано нестандартні задачі різної складності з урахуванням програмових вимог до предмета. Їх можна використати на уроці і в позаурочній роботі, а також як індивідуальні завдання. Творчі вправи систематизовано за класами, що теж полегшує вчителю добір потрібного матеріалу. Крім того, у межах кожного великого розділу виділено окремі змістові групи завдань:

1. Пов'язані з математичними поняттями та іншими елементами теорії.
2. З елементами дослідження.
3. На класифікацію та узагальнення.
4. На практичне застосування теорії.
5. З логічним навантаженням.
6. Цікаві вправи та ігри.

Для шестиліток пропонуються завдання в ігровій формі, різноманітні лічилки, задачі-вірші, загадки, математичні веселинки тощо.

Пропоновані задачі передбачають чимало видів пізнавальної діяльності учнів різної складності: діти самостійно роблять висновки, обгрунтовують те чи інше твердження, перевіряють їх. Щоб вони усвідомили, скажімо, зв'язки чи залежності, автор пропонує низку вправ функціонального змісту.

Способи розв'язування творчих завдань цілком доступні дітям і виконуються на інтуї-

тивному рівні — скажімо, вправи, що стосуються формування деяких важливих понять, ознайомлюють з математичними ідеями чи методами. Найпростіші оптимізаційні задачі (в яких за певним критерієм треба вибрати найраціональніший розв'язок серед можливих) молодші школярі розв'язують методом випробувань чи оцінки. Графічний матеріал передбачає читання готових зображень та їх побудову за певними умовами.

Розв'язування всіх творчих вправ полегшується тим, що дітям пропонується оперувати предметами, фігурами, числами, цифрами. Коли ж вони стають об'єктом дії, все це міцно залам'ятовується.

До задач автор дає короткі, але змістовні методичні поради щодо опрацювання матеріалу, оптимізації пошукової самостійності учнів, систематизації здобутих знань, супроводжуючи рекомендації конкретними прикладами роботи. Слід відзначити цікаві й дотепні ілюстрації збірника, які виконують різноманітні функції. Вони не тільки унаочнюють зміст (як здебільшого прийнято у підручниках), а стають об'єктом вивчення, містять важливу навчальну інформацію.

У пригоді класоводам стане вступ до посібника і додаток, де зібрано матеріал для складання задач. Уміщені тут змістовні рекомендації сприятимуть формуванню в дітей таких важливих умінь, як складання і розв'язування нестандартних задач на місцевому матеріалі. Учитель також знайде в посібнику потрібні зразки та відомості, які слугуватимуть орієнтиром у цій роботі.

Н. БЕТІНА